

Recensie: De kinderjaren van Jezus***

Bourla Antwerpen
donderdag 10 december 2015

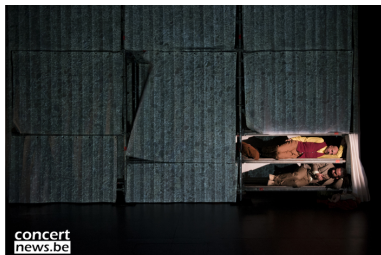

foto © Kurt Van der Elst

Recensie:

De kinderjaren van Jezus is een roman van J.M. Coetzee die in 2013 verscheen. Twee jaar later bewerkten Erwin Jans, Guy Cassiers en Mokhallad Rasem het werk tot een toneelstuk. Een hyperactueel thema: de vluchtelingenproblematiek is de rode draad door dit werk. Simon ontfermt zich over de vijf jaar oude David die zijn moeder kwijt is. Samen gaan ze naar haar op zoek in Novilla, de nieuwe wereld. Maar daar merken ze al snel dat de grote verschillen tussen hun vorig leven of het leven waar ze van dromen onoverbrugzaam zijn. De nieuwe wereld is er een zonder passie, zonder dromen, een die intermenselijk contact herleidt tot zuivere functionele relaties. Het woord "welwillendheid" â€" voor Simon is het een abstract begrip - van de lokale bevolking krijg zo een cynisch kantje.

Aangekomen in de nieuwe wereld moet Simon wel wat bureaucratie doorlopen tijdens zijn zoektocht naar een onderkomen. Of het nu gaat om Ana, die in het opvangcentrum werkt, Elena die vrijwillig muzikles geeft, Inès waar Simon een moeder(figuur) voor Simon in ziet, de ploegbaas, de dokter,â€" ze zijn allemaal welwillend. Maar die welwillendheid heeft zijn grenzen. Begeerte, hunkering voelt Simon. Maar die zal nooit ingelost worden in deze samenleving waar aseksualiteit lijkt te regeren. Elena zegt immers: "Seks is iets heel vreemds om je mee bezig te houden." Trouwen met Simon ziet ze wel zitten, maar ook hier zuiver om praktische redenen. Na zijn voorstel braakt ze meteen de openingsuren van het registratiekantoor uit. Zij lijkt echter niet helemaal de banden doorgesneden te hebben met de oude wereld, maar kiest wel resoluut voor de nieuwe: "In de oude wereld is er altijd wel iets dat je mist." luidt het.

Rasem kiest als scènebeeld een stelling met verschillende witte doeken. Daarop wordt een video van de zee geprojecteerd. De doeken gaan een na een open dan weer dicht. Op die manier worden de personages geïntroduceerd. Zo speelt Mieke De Grootte zowel Ana in het opvangcentrum, Elena de lerares (waarbij De Grootte even trompet speelt), en een therapeute. Mark Vandenbos is op zijn beurt dan weer de dokter, Diego: de broer van Inès en de ploegbaas. Steeds zien we een zeker idealisme bij de verschillende personages, maar een emotionele band komt er niet of nauwelijks. Iedereen blijft binnen zijn domein en bevoegdheid werken. Een hyper politiek correct, clean, klinisch wereldje dus.

Mokhallad Rasem, die zelf overtuigend kinderlijk met pop in de hand de rol van David speelt, en Sabri Saad El Hamus (Simon) staan op het strand in de video en op het toneel in hun beste kostuum. De goede bedoelingen die ze hebben zijn duidelijk. Het onzichtbare personage seÃ±ora Weiss is zowat de enige die alle praktische zaken kan regelen. Zoals kamer C55. Maar vermits ze in vergadering is, kunnen de twee best nog eens terugkomen na de middag. De scène-overgangen zijn steeds dezelfde waardoor het geheel overkomt als een grote poppenkast, wat vanuit het vluchtelingen/allochtone standpunt best wel eens het beeld kan zijn dat die mensen ook hebben (toch zeker in het begin).

Het verhaal â€" dat nochtans verteerbaar en licht gebracht wordt â€" toont eigenlijk twee totaal verschillende levensvisies en hoe die onmogelijk elkaar kunnen vinden. Beide kanten, nieuwkomers als autochtone bevolking, weigeren water in de wijn te doen en houden vast aan hun idealen. Daardoor groeien ze niet naar elkaar toe, en worden Simon, David en Inès niet bevredigd in hun behoeften.

Wanneer Simon met het idee afkomt om graan in zakken met kranen te lossen uit de boot (we zijn aan het begin van de 20ste eeuw), wil de ploegbaas aan de kaai daar niet van weten. "Waarom zouden we tien keer sneller werken?" Simon blijft letterlijk op zijn honger zitten, en ook David wil constant meer. Dat brengt Simon bij de dokter omdat ie vindt dat hij zich soms duizelig voelt door het eenzijdige eten en het weinige eten dat ie krijgt. Met het advies: "kijk niet omlaag" moet hij het stellen. De dokter vindt het een psychologische kwaal eerder dan een fysiek ongemak. De opvoeding van David wordt problematisch. Inès wil hem thuis les geven, weg van het onderwijssysteem waar hij onvoldoende individuele aandacht krijgt. Maar daardoor pampert ze haar "zoon" ook, terwijl het onvermijdelijke watervalstelsel van het onderwijs hem richting buitengewoon onderwijs stuurt met internaat. De samenleving die de opvoeding overneemt en de emotionele banden opnieuw volledig wil doorknippen, zien we. Een samenleving ook waar geen vrije interpretatie, laat staan fantasie mogelijk is met het verhaal van Don Quichot. De visie van Inès (zelfstudie thuis) en Elena (schoolstelsel) hoe David best opgevoed wordt, botst. Beide visies leveren echter geen oplossingen op maat van David aan.

Geen varianten op het Spaans duldt de nieuwe wereld. Eén taal moet regeren. De culturele verschraving toont zich op verschillende vlakken. Wat overblijft is een wereld die in de stellingen staat en daar niet uit lijkt te geraken, waarbij tijdelijkheid geruild wordt voor een permanente situatie. Uiteindelijk vinden de drie zich niet terug in Novilla en gaan ze opnieuw op zoek naar een andere plek. Dat levert het beeld op van de vluchteling die eeuwig zwerft, op zoek gaat naar, maar moeilijk de banden met zijn thuis en verleden kan loslaten.

De kinderjaren van Jezus in Inès die als maagd het moederschap aanvaardt van een kind, kan een parallel gezien worden met Maria - is über zakelijk en kil, net zoals de temperatuur in de Bourla was tijdens de première. Voor dat laatste excuseerde het Toneelhuis zich. Een technisch probleem zorgde ervoor dat de rookluiken opengingen voor de première startte. Daardoor stroomde er via het dak over het podium koude lucht in de zaal. De toeschouwers krijgen ter compensatie een gratis ticket naar keuze dit seizoen. Zij kunnen er maar goed mee zijn. Wij vonden die kille zaal in een stuk dat over kil, afstandelijk en zuiver functioneel gedrag gaat net een meerwaarde. & &

& < Bert Hertogs >